

Uitgangspuntennotitie

‘Licht in de openbare ruimte gemeente Barneveld 2020-2026’

Inhoudsopgave

H1. Inleiding	3
H2. Uitgangspunten voor de beleidsperiode 2020-2026	4
2.1 <i>Energie bewust</i>	4
2.1.1 <i>Voldoen aan het Energieakkoord</i>	4
2.1.2 <i>Per situatie bepalen wat de meest energiezuinige en duurzame oplossing is</i>	4
2.2 <i>Doordacht verlicht</i>	7
2.2.1 <i>Licht daar waar het nodig is</i>	8
2.2.2 <i>Juiste lichtsterkte en zo goed mogelijke gelijkmatigheid</i>	8
2.2.3 <i>Aandacht voor sociale veiligheid en leefbaarheid</i>	9
2.2.4 <i>Geen keurmerken voor de openbare verlichting</i>	10
2.2.5 <i>Tegengaan van onnodige lichtvervuiling en lichthinder</i>	12
2.3 <i>Gebiedsgericht</i>	13
2.3.1 <i>Hoofdfietsroutes binnen de kom verlicht, buiten de kom alternatieven</i>	13
2.3.2 <i>Woonwijken en centrumgebieden dimmen eventueel met sensoren</i>	14
2.3.3 <i>Buitengebied in nieuwe situaties 'niet verlichten, tenzij'</i>	14
2.3.4 <i>Parken, groenvoorzieningen en natuurgebieden niet verlichten</i>	15
2.3.5 <i>Parkeerterreinen verlichten op maat</i>	15
2.3.6 <i>Bedrijventerreinen dimmen na de spits</i>	15
2.4 <i>Samenwerking</i>	16
2.4.1 <i>In gesprek met andere lichtbroneigenaren</i>	16
2.4.2 <i>Participatie waar mogelijk en wenselijk</i>	16
2.4.3 <i>Integrale afstemming</i>	16
H3. Actiepunten	17
3.1 <i>Bewuster verlichten binnen de kom dan anno 2020</i>	17
3.2 <i>Bewuster verlichten in het buitengebied dan anno 2020</i>	17
H4. Samenvatting beleidsmatige keuzes en acties	18
H5. Communicatie	19
H6. Beheersmatige uitgangspunten	20
H7. Financiën	20

H1. Inleiding

Het huidige beleidsplan van de gemeente Barneveld dateert van 2011 met als looptijd tot 2015. De basis van het beleid is goed, echter er zijn veel nieuwe ontwikkelingen die een rol spelen bij het afwegingskader. Denk daarbij aan de enorme opkomst van led, markering en reflectie. Daarnaast bepalen ook steeds meer niet-gemeentelijke lichtbronnen mede de kwaliteit van de openbare ruimte (leefomgeving), zoals verlichting van bedrijven, reclame, sportvelden, open stallen en dergelijke.

Foto: sportveld Barnseweg in Barneveld, het licht heeft effect op de openbare ruimte

Gezamenlijk met de jongerenraad, raadsleden, college en wijkplatform is een rondgang gehouden door onze openbare ruimte. Aan de inwoners is een online vragenlijst voorgelegd. Er is overleg met de politie en ondernemersverenigingen (BIK en BIZ) geweest over de effecten van licht, de situatie in de gemeente en de visie die we voor ogen hebben. Alle input is meegenomen bij het tot stand komen van dit op beleidsplan. We kiezen ervoor om een beleidsplan Licht in de Openbare Ruimte (LIOR) op te stellen met een looptijd van 2020 tot 2026.

Verlichting kan bijdragen aan een sfeervollere openbare ruimte, maar kan ook zorgen voor overlast, onnodig energieverbruik, lichthinder of lichtvervuiling. Het automatische om alles volop in het licht te zetten kan anders doordat er nu veel meer technieken beschikbaar zijn.

Het doel van de verlichting is om een bijdrage te leveren aan:

- Een goede verkeersveiligheid waar dat van toepassing is en waar geen alternatief geschikter is;
- Een goede sociale veiligheid waar dat van toepassing is en waar verlichting geen schijnveiligheid geeft;
- Een sfeervolle leefomgeving te creëren;
- De flora en fauna zo min mogelijk te verstoren.

H2. Uitgangspunten voor de beleidsperiode 2020-2026

Het afwegingskader voor nieuw te plaatsen verlichting en bij veranderingen in bestaande situaties bestaat uit:

- Energie bewust (paragraaf 2.1);
- Doordacht verlicht (paragraaf 2.2);
- Gebiedsgericht (paragraaf 2.3);
- Samenwerken (paragraaf 2.4).

In de volgende paragrafen wordt dit nader toegelicht.

2.1 Energie bewust

We gaan bewust om met verlichting want dit kost energie. Waar en wanneer is er licht nodig en hoeveel? De verlichting die we plaatsen, is altijd energiezuinige verlichting die we bovendien in de avond en nacht dimmen (minder fel zetten). We lopen niet voorop bij de nieuwste ontwikkelingen, maar houden wel alle mogelijkheden in de gaten.

2.1.1 Voldoen aan het Energieakkoord

Gezamenlijk met 47 partijen is in 2013 door de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten), namens alle Nederlandse gemeenten, het landelijk Energieakkoord (SER-Energieakkoord) ondertekend. Hierin zijn afspraken gemaakt om gezamenlijk tot een duurzame, klimaatvriendelijke omgeving te komen.

Ten aanzien van de openbare verlichting zijn de volgende relevante doelstellingen genoemd:

1. 20% energiebesparing in 2020 ten opzichte van 2013
2. 50% energiebesparing in 2030 ten opzichte van 2013
3. 40% is voorzien van slim energiemanagement in 2020
4. 40% is energiezuinig in 2020

De gemeente is actief bezig om deze doelstellingen te kunnen realiseren. Eind 2019 is alles vervangen door ledverlichting. Deels door nieuwe armaturen en deels door retrofit lampen (ledlamp in een bestaand armatuur). Daarmee hebben we de energiedoelstelling behaald in 2020 en ook de voorwaarde van 40% energiezuinig in 2020.

De komende jaren worden de armaturen die nu voorzien zijn van een retrofitlamp vervangen door een nieuw armatuur. Dat kan ledverlichting zijn, maar wellicht ook een nieuwe techniek. Waar het kan brandt het licht minder fel na de spits (dimmen). Wellicht kan op sommige locaties het licht uit in de nacht of is bij vervanging geen verlichting meer nodig.

2.1.2 Per situatie bepalen wat de meest energiezuinige en duurzame oplossing is

Bij aanschaf, uitvoering en onderhoud staat duurzaamheid al vele jaren centraal. We bekijken hoe we spullen kunnen hergebruiken (circulariteit), het energieverbruik zo laag mogelijk krijgen, materialen toepassen die zo duurzaam mogelijk zijn en slimme technieken toepassen (smart city) waar dat een zinvolle bijdrage is. Per situatie wordt bekeken wat de beste oplossing is, passend in de omgeving, binnen het beschikbare budget en met de technische mogelijkheden.

Ledverlichting

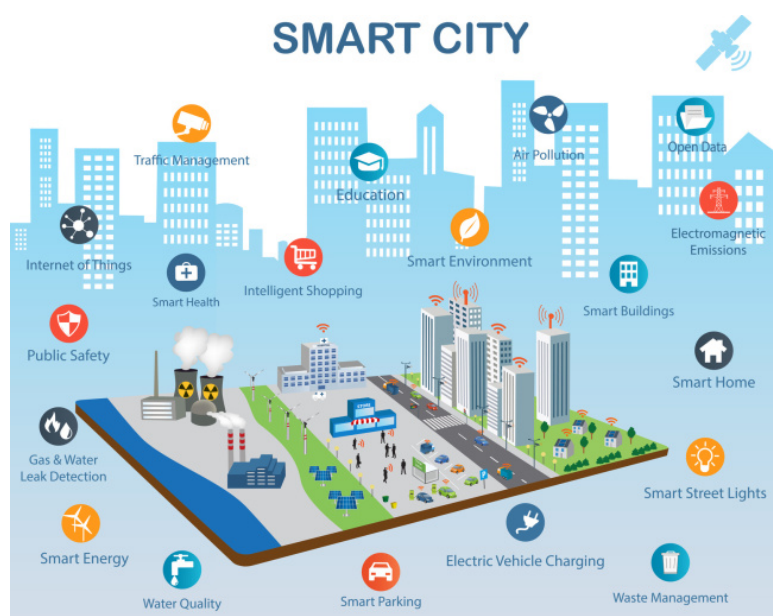
Eind 2019 is alles in led uitgevoerd. We blijven echter de nieuwe technieken volgen en zetten deze in waar dat zinvol is.

Foto: Thorbeckelaan in Barneveld voorzien van ledverlichting

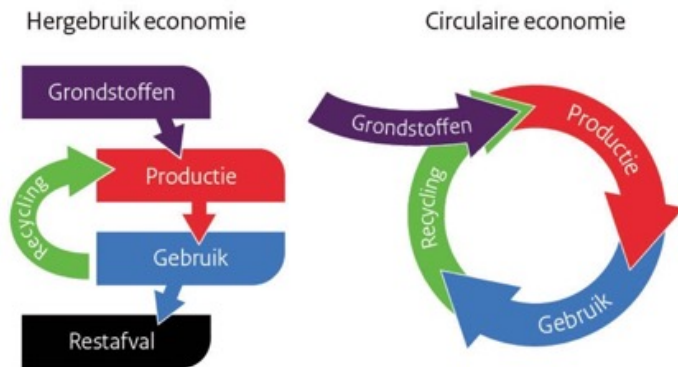
Smart City

Smart City is een breed begrip. We kunnen het onderverdelen in een smart gemeente, smart bedrijven en smart inwoners. Concreet komt het neer op het slim aansturen van alles in de openbare ruimte. Voor een smart gemeente kan je daarbij denken aan een sensoren die een signaal geven als de vuilnisbakken vol zijn, fijnstofmeting, verkeerstelling, wifi in de lichtmast etc. Er zijn veel ontwikkelingen op dit vlak. De gemeente Barneveld heeft niet de ambitie om koploper te zijn (en dus altijd direct alles te proberen), maar houdt de ontwikkelingen goed in de gaten. Zodra het zinvol en betaalbaar is, past de gemeente het toe.

Circulaire economie

Onze maatschappij is een wegwerpmaatschappij. Grondstoffen zetten we om in producten, deze worden gebruikt en daarna vernietigd. In een circulaire economie is er geen afval meer. Grondstoffen zetten we om in producten, deze worden gebruikt en daarna uit elkaar gehaald en de onderdelen weer opnieuw gebruikt. Dit vergt een ander productieproces. Bij de aanschaf van producten stellen we als eis dat het aan de circulaire economie moet voldoen (voor zover mogelijk).

Afbeelding: verschil tussen hergebruik economie en een circulaire economie; bron Rijksoverheid

Een volgende stap kan zijn die van bezitloos leven. We kopen als gemeente dan geen lantaarnpaal meer, maar licht of eigenlijk nog beter, een veiligheidsgevoel. De markt voor de openbare verlichting is nog niet zover dat dit qua kosten/baten en mogelijkheden al zover is. We houden het wel in de gaten.

Geen koploper, wel toepassen wanneer zinvol

De gemeente is volger van nieuwe technieken, maar heeft niet de ambitie om alles altijd als eerste toe te passen (koploper). Streven is om uniformiteit te krijgen om de beheerkosten zo laag mogelijk te houden.

2.2 Doordacht verlicht

Het uitgangspunt bij nieuwe en bestaande situaties is vanzelfsprekend de verkeersveiligheid.

Bij de keuze voor wel of niet verlichten kijken we bij de ontwerpfase al of de weg zo recht mogelijk kan zijn. Is dit niet mogelijk (wat natuurlijk vaak het geval is), dan wordt bekeken of we alternatieven kunnen toepassen. Denk daarbij aan kattenogen, reflecterende belijning, schrikhekken, ledlampjes in de as van de weg en dergelijke.

Foto: kattenog op parkeerplaats bij Theater in Barneveld

Mocht dit niet voldoende zijn om de verkeersveiligheid te waarborgen en er toch verlichting nodig zijn, dan plaatsen we verlichting die zo energiezuinig mogelijk is die we in ieder geval dimmen in de avond en nacht. Bovendien kijken we per situatie of het licht ook in de nacht nodig is.

Foto: Harskamperweg in Kootwijkerbroek, niet verlicht want geen sprake van een verkeersonveilige situatie. Het is een rechte weg en er is geen compenserende maatregel nodig.

2.2.1 Licht daar waar het nodig is

De gemeente Barneveld heeft haar areaal up-to-date en goed in beeld. De verlichting is inmiddels allemaal ledverlichting. Er wordt bij vervanging vanaf nu altijd gekeken of al het licht dat er nu staat wel nodig is. De verkeersveiligheid is leidend bij de keuze. We kijken ook of er wellicht alternatieven zijn zoals reflecterende belijning op kattenoggen zoals we dat nu al op een aantal locaties hebben. Deze werken vaak beter dan verlichting.

Indien verlichting beter is voor de verkeersveiligheid dan kiezen we op dat moment voor de meest duurzame, energiebesparende en lichthinder reducerende oplossing die er is.

Als er grotere veranderingen te verwachten zijn in een bestaande omgeving, wordt dit met inwoners afgestemd.

Ook bij nieuwbouw wordt bekeken of er wellicht betere alternatieven zijn (zoals bijvoorbeeld reflecterende belijning of een andere vorm van markering) dan het plaatsen van verlichting. Mocht er verlichting nodig zijn, dan kijken we vooraf heel bewust waar dit moet komen en hoeveel verlichting wenselijk en noodzakelijk is.

2.2.2 Juiste lichtsterkte en zo goed mogelijke gelijkmatigheid

In Nederland zijn we niet verplicht om te verlichten. De huidige verlichtingsrichtlijn is de NEN NPR13201/A1. Het is geen wet, maar een aanbeveling/richtlijn waar we vanaf mogen wijken. Het biedt advies over hoeveel licht op straat nodig is. Dit is afhankelijk van de locatie, het soort weg en hoeveel verkeer er is. We houden maximaal 75% van deze lichtsterkte aan waarbij we in centrum- en uitgaansgebieden vaak wat meer licht hebben.

Naast de horizontale lichtsterkte is ook aangegeven hoeveel licht er op een verticaal punt op 1,5m hoogte nodig is. Dit wordt de E-verticaal genoemd. Zie onderstaande afbeelding.

Op deze hoogte zijn veel lichtbronnen die deze waarde beïnvloeden, bijvoorbeeld licht vanuit etalages, koplampen van auto's, licht vanuit woningen e.d. Dus is deze waarde lastig te meten. De opgegeven waarde in de richtlijn is daarnaast ook nog erg hoog. We houden deze daarom niet aan. Er zouden dan veel meer lantaarnpalen bij moeten komen. Dat is voor de gemeente Barneveld en haar omliggende gemeenten niet wenselijk.

De verdeling van het licht op de weg noemen we de gelijkmatigheid. Op sommige locaties is deze belangrijk voor de sociale veiligheid, zoals in centrumgebieden of in woongebieden. Of voor de verkeersveiligheid op doorgaande wegen. Hoe beter de verdeling is, hoe minder zwarte vlekken er op de weg zijn en hoe beter we met een lager lichtniveau toe kunnen. Ook kan zo het effect van licht-donker-licht (zon tussen de bomen door) voorkomen worden. Bij vervanging van bestaande verlichting is het streven de gelijkmatigheid zo goed mogelijk te krijgen op die locaties waar dit wenselijk is. Uitgangspunt hierbij is de bestaande mastafstand, in principe worden de masten niet verschoven.

2.2.3 Aandacht voor sociale veiligheid en leefbaarheid

Sociale veiligheid is onder te verdelen in een objectief en subjectief deel. Objectief is meetbaar, bijvoorbeeld het aantal inbraken. Niemand wil dat er ingebroken wordt. Openbare verlichting kan inbraken niet voorkomen. Een lamp met een bewegingssensor aan de gevel werkt effectiever dan een lantaarnpaal op straat.

Verlichting kan ook een gevoel van veiligheid geven. Dit is echter voor iedereen anders, want het is een persoonlijk gevoel. Of te wel subjectief. Dit gevoel is onder andere ontstaan uit het verleden, wat er gebeurd is en hoe goed je de omgeving kent.

Verlichting kan een bijdrage leveren aan de overzichtelijkheid van een gebied. Net als bijvoorbeeld kattenoggen.

Een verlichte weg wil niet zeggen dat het een veilige weg is. Dat kan wel een persoonlijk gevoel zijn. De echte sociale veiligheid wordt bepaald door de mate van sociale controle en niet door verlichting. Staan er huizen dicht bij de weg, gaat er veel verkeer overheen etc. Ons oog gaat direct naar licht, maar heeft even nodig om aan het donker te wennen. Als we zelf op de weg fietsen die verlicht is, kunnen we niet zien wie er aan de zijkant zit. Het licht lijkt dus wel veilig, maar is dat niet ten aanzien van de sociale controle.

Foto: Wesselseweg in Kootwijkerbroek, geen sociale controle dus geen verlichting

De kleur van de verlichting bepaalt ook het gevoel van veiligheid. Je wilt immers wel een goede beschrijving van iemand of iets geven als er wat is. Op onderstaande foto laten we zien wat een kleur kan doen:

Foto: Dezelfde bakjes, maar links met oranje licht en rechts met wit licht. Voor de sociale veiligheid is het dus belangrijk om de juiste kleuren te kunnen zien.

We kiezen in woon- en centrumgebieden een lichtkleur waarbij gezichten goed herkenbaar zijn, zoals bijvoorbeeld (warm) wit. Dit draagt bij aan de sociale veiligheid.

Onnodige schijnveiligheid willen we zoveel mogelijk proberen te voorkomen door geen verlichting bij te plaatsen in het buitengebied en te kijken of bestaande verlichting vervangen kan worden door alternatieven om de sociale veiligheid te verhogen. Waarbij we ons bewust zijn van het gevoel van veiligheid.

Sfeer en leefbaarheid

Verlichting levert een bijdrage aan de leefbaarheid en sfeer in een gebied. Bijvoorbeeld een winkelgebied, deze kan met mooie verlichting aantrekkelijker gemaakt worden. Niet alleen door feestverlichting, maar juist met de straatverlichting. Een winkelgebied zonder verlichting is geen plek waar inwoners graag gaan winkelen.

We kijken goed naar de gewenste sfeer in de gebieden. Dit pakken we samen met de ondernemers op.

Foto: centrumgebied waar verlichting mede de sfeer bepaalt.

Leefbaarheid en sfeer is ook in een woongebied belangrijk. Plaatsen we daar bijvoorbeeld blauw licht dan is de sfeer niet prettig, het voelt er koud en kil aan. Een woonwijk moet prettig aanvoelen. Dat komt de leefbaarheid in een wijk ten goede. Uitgangspunt is dat de sfeer en leefbaarheid in een gebied goed moeten zijn en blijven.

2.2.4 Geen keurmerken voor de openbare verlichting

We hebben te maken met twee keurmerken. Het Politie Keurmerk Veilig Wonen en het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Politie Keurmerk Veilig Wonen

In Nederland kennen we het Politie Keurmerk Veilig Wonen (PKVW), het is geen verplicht keurmerk en bestaat uit certificaten. Dit keurmerk wordt veel gebruikt door projectontwikkelaars. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen bestaande en nieuwbouw.

Voor de openbare verlichting in de gemeente, is het certificaat 'Veilige Omgeving' van belang. Het PKVW heeft als eis:

- Achterpaden verlichten;
- Richtlijn voor de openbare verlichting volledig aanhouden.

Veel achterpaden zijn van de woningbouwvereniging en niet van de gemeente. De gemeente verlicht haar achterpaden al jaren niet. Ook hanteert de gemeente de richtlijn niet volledig omdat er anders te veel licht op straat is.

Daarmee houdt Barneveld voor wat betreft de openbare verlichting geen PKVW aan.

Foto: Achterpad in de Doctor H.C. Bosstraat in Garderen, onverlicht.

Projectontwikkelaars gebruiken het PKVW vaak als een verkoopargument vanwege het gevoel van veiligheid en de korting die het op de verzekeringspremies geeft. Het gaat dan vooral om het certificaat 'Veilige Woning'. Het certificaat gaat om de woning zelf, het hang- en sluitwerk en de buitenverlichting aan de woning. Projectontwikkelaars kunnen op de nieuwbouwprojecten wel een PKVW Veilige Woning afgeven, maar zonder het certificaat Veilige Omgeving. De inwoners hebben dan toch recht op korting op hun verzekeringspremies.

Keurmerk Veilig Ondernemen

Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) is een keurmerk voor bedrijventerreinen en winkelgebieden. Er worden door ondernemers, verenigingen, politie, brandweer en de gemeente onderlinge afspraken gemaakt over diverse zaken, waaronder ook vaak over de openbare verlichting. In de gemeente Barneveld hebben we nu nog geen KVO. De gemeente is wel bezig om een Keurmerk Veilig Buitengebied te ontwikkelen. Mocht deze of een ander keurmerk er komen, dan is dit beleidsplan 'Licht in de Openbare Ruimte in de gemeente Barneveld' leidend voor wat betreft de hoeveelheid verlichting.

2.2.5 Tegengaan van onnodige lichtvervuiling en lichthinder

We spreken van lichthinder als licht bijvoorbeeld in een slaapkamer schijnt. Lichtvervuiling is het verlichten van de hemel waardoor er een lichtkoepel zichtbaar is.

Onnodige lichthinder en -vervuiling willen we voorkomen. We zetten in op een nog lagere lampsterkte, gericht licht (minder strooilicht) en na de spits te dimmen (het licht minder fel zetten). Het dimregime wordt afgestemd per locatie. Eventueel kan het licht in de nacht op bepaalde locaties uit. Soms in combinatie met een detectiesysteem, waarmee het licht aan gaat (of feller kan branden) als er iemand aankomt en daarna schakelt het systeem weer uit (of naar lager lichtniveau).

Ook kijken we of een andere lichtkleur wellicht beter passend is. Bijvoorbeeld groen licht in een bosrijke omgeving zoals we ook al in het buitengebied hebben staan.

Het automatisme van alle verlichting altijd volop aan willen we veranderen.

Foto: Lichtvervuiling links en lichthinder foto rechts

2.3 Gebiedsgericht

Elke gebied is anders. Niet allen qua inrichting, maar ook qua gebruik. In het ene gebied is de verkeersveiligheid van belang, in andere gebieden meer de sociale veiligheid. In woongebieden gaan we anders om met verlichting dan in bijvoorbeeld een winkelcentrum. Per gebied wordt bekeken welke functie verlichting heeft en wat de benodigde hoeveelheid licht is en met welke verdeling van het licht. Ook de lichtkleur kan verschillen.

2.3.1 Hoofdfietsroutes binnen de kom verlicht, buiten de kom alternatieven

In Barneveld hebben we veel fietsroutes. Zowel recreatieve als doorgaande fietsroutes die binnen en buiten de bebouwde kom zich bevinden. Recreatieve fietsroutes worden niet verlicht. Deze worden hoofdzakelijk overdag gebruikt.

Foto: Paleisweg in Garderen, recreatief fietspad en niet verlicht.

Doorgaande fietsroutes die we als hoofdfietsroutes kunnen markeren, worden verlicht indien ze binnen de kom liggen. Dat kan directe verlichting zijn of indirecte verlichting (licht vanaf de rijbaan schijnt op het fietspad). Deze verlichting wordt na de spits gedimd zodra dit mogelijk is. Per situatie bekijken we bovendien of deze verlichting in de nacht uit kan.

Foto: Plantagelaan in Barneveld, hoofdfietsroute en daardoor verlicht

Liggen deze hoofdfietsroutes buiten de kom dan worden die voorzien van alternatieven (zoals kattenogen, reflecterende belijning, lichter wegdek etc.) daar waar dat nodig is. Andere fietsroutes worden niet verlicht.

2.3.2 Woonwijken en centrumgebieden dimmen eventueel met sensoren

In centrumgebieden en woonwijken is sfeer en sociale veiligheid belangrijk. Verlichting kan daar voor een toevoeging zorgen. De lichtsterkte is in centrumgebieden wat hoger dan in woonwijken. De verdeling van het licht op de weg willen we zo goed mogelijk hebben, waarbij de bestaande mastafstand leidend is in bestaande situaties. De kleur van de verlichting is wit om een goede kleur- en gezichtsherkenning te geven. De verlichting wordt na de spits gedimd.

Waar financieel mogelijk en gewenst passen we sensoren toe zodat het licht in de nacht alleen aan is als er gebruik gemaakt wordt van de openbare ruimte.

Losliggende voetpaden verlichten we niet tenzij het een doorgaande route is en er voldoende sociale controle is. Achterpaden worden niet verlicht.

In nieuwe woonwijken kan ook de verlichting achterwege gelaten worden en gebruik gemaakt worden van alternatieven. Dit wordt per situatie beoordeeld.

2.3.3 Buitengebied in nieuwe situaties ‘niet verlichten, tenzij’

Voor nieuwe situaties geldt dat het uitgangspunt voor het buitengebied is geen verlichting. Op kruisingen, in scherpe bochten en dergelijke wordt eerst bekeken of een alternatief als belijning, lichter wegdek en dergelijke een goede toepassing biedt.

In bestaande situaties komt er geen verlichting bij. Bij vervanging bekijken we gezamenlijk met gebruikers en aanwonenden wat er kan.

Foto: Esvelderweg in Barneveld, buitengebied niet verlicht

2.3.4 Parken, groenvoorzieningen en natuurgebieden niet verlichten

Parken, groenvoorzieningen worden niet verlicht. Daar waar nu wel verlichting in deze gebieden staat, wordt deze in principe verwijderd op het moment dat we deze moeten gaan vervangen. Wel in overleg met aanwonenden en gebruikers.

Natuurgebieden worden net als voorgaande jaren, niet verlicht. Daar staat nu al geen verlichting.

2.3.5 Parkeerterreinen verlichten op maat

Verlichting op parkeerplaatsen wordt gedimd na de spits. Per situatie bekijken we of op welke tijden verlichting gewenst is in de nachtelijke uren.

Foto: Parkeerplaats in de straat (Kootwijkerbroek) en volop in gebruik. Hier kan bijvoorbeeld het licht iets minder gedimd zijn dan op een parkeerplaats waar een paar auto's staan.

2.3.6 Bedrijventerreinen dimmen na de spits

Bedrijventerreinen moeten goed bereikbaar zijn en aantrekkelijk voor bedrijven zijn om zich te vestigen. De openbare verlichting wordt gedimd, dat wil zeggen dat het licht minder fel gaat branden na de spits. Wellicht kan het licht op sommige locaties uit in de nacht. Wel in overleg met elkaar. De politie geeft aan dat dit goed kan en geen gevaar oplevert. Het valt eerder op als het licht met een sensor aangaat dan dat licht altijd aan is. Ook de ondernemersverenigingen staan er voor open.

De verlichting wordt besproken met de ondernemers. Niet om een vinger te wijzen, het doel is bewustwording en om de verlichting van de gemeente en de ondernemers zelf goed op elkaar af te stemmen.

2.4 Samenwerking

De openbare ruimte wordt door iedereen gebruikt, inwoners, ondernemers, verenigingen. Door samen op te trekken kunnen we komen tot een prettigere, energiezuiniger openbare ruimte.

2.4.1 In gesprek met andere lichtbroneigenaren

Niet alleen de openbare verlichting bepaalt het beeld buiten op straat, ook andere lichtbronnen. Ook licht van bedrijven, uit etalages, van reclameborden, aangelichte kunstwerken en noem maar op bepaalt het beeld in de openbare ruimte. Vaak is deze niet van de gemeente maar van anderen. Door samen met deze eigenaren in gesprek te gaan over de hoeveelheid licht, het tijdstip, kleur en het voorkomen van lichthinder, kan het licht beter op elkaar afgestemd worden met als resultaat een prettiger, sfeervoller en duurzamere openbare ruimte.

Foto: kerk, sportveld en kas. Voorbeelden van andere lichtbronnen die effect hebben buiten op straat.

2.4.2 Participatie waar mogelijk en wenselijk

Participatie is belangrijk in onze gemeente en daarom betrekken we onze inwoners bij wezenlijke veranderingen in de openbare ruimte. Maar ook samen met ondernemers gaan we in gesprek bij de reconstructie van een bedrijventerrein. Door gezamenlijk met elkaar te praten kunnen we komen tot een betere afstemming en een prettige, kwalitatief betere en duurzamere leefomgeving.

2.4.3 Integrale afstemming

Bij het aanleggen van een woonwijk, wordt vaak als laatste aan de lantaarnpalen gedacht. Dus staat het licht vaak tussen de bomen. Uit oogpunt van sociale veiligheid is het van belang om een goede afstemming te hebben tussen het groen en de weg. Bosjes langs een fietspad kunnen een gevoel van onveiligheid geven. Dat kan voorkomen worden door een goede afstemming. Daarom wordt de openbare verlichting voortijdig en goed afgestemd op de groenvoorzieningen.

Foto: Ericaweg in Stroe waar de verlichting in het groen staat.

H3. Actiepunten

De bovengenoemde beleidsmatige keuzes resulteren in twee acties. We maken onderscheid tussen binnen en buiten de bebouwde kom. Uitgangspunt is bewuster kijken of, waar en hoeveel licht we per situatie nodig hebben.

3.1 Bewuster verlichten binnen de kom dan anno 2020

Op plekken binnen de kom waar veel verlichting staat wordt dit vermindert. De verkeersveiligheid is echt leidend. Maar natuurlijk ook de sociale veiligheid. Hierbij houden we ook rekening met de mate van sociale controle. Het verminderen van de verlichting wordt dus per situatie bekeken.

Foto: Binnen de kom. Wel of niet veel licht. Per situatie bekijken.

3.2 Bewuster verlichten in het buitengebied dan anno 2020

Uitgangspunt is om minder licht in het buitengebied te hebben dan anno 2020. We maken gebruik van alternatieven als lichter wegdek, reflecterende strepen, schrikhekken en dergelijke op conflictpunten in plaats van verlichting als de situatie dat toelaat. De verkeersveiligheid mag niet in gevaar komen. Deze is leidend.

Foto: Buiten de kom een lichtpunt. Hier kan je met alternatieven een betere verkeersveiligheid realiseren.

H4. Samenvatting beleidsmatige keuzes en acties

Voorgaande samengevat komen we tot de onderstaande beleidsmatige keuzes.

A) Energie bewust

- a. Voldoen aan het landelijke Energieakkoord;
- b. Per situatie bepalen wat de meest energiezuinige en duurzame oplossing is dat past bij het budget en de stand der techniek zonder koploper te zijn.

B) Doordacht verlicht

- a. Licht daar waar het nodig is;
- b. Verlichten tot maximaal 75% van de geldende richtlijn qua lichtsterkte, geen verticale lichtsterkte aanhouden en waar wenselijk een zo goed mogelijke gelijkmatigheid aanhouden;
- c. Aandacht voor sociale veiligheid en leefbaarheid;
- d. Qua hoeveelheid openbare verlichting geen Politie Keurmerk Veilig Wonen en Keurmerk Veilig Ondernemen;
- e. Tegengaan van onnodige lichtvervuiling en lichthinder.

C) Gebiedsgericht

- a. Hoofdfietsroutes binnen de kom worden verlicht en buiten de kom waar nodig van alternatieven voorzien;
- b. Woonwijken en centrum dimmen eventueel met sensoren;
- c. Buitengebied in nieuwe situatie 'Niet verlichten, tenzij';
- d. Parken, groenvoorzieningen en natuurgebieden niet verlichten;
- e. Parkeerterreinen dimmen en uit in de nacht indien niet gebruikt;
- f. Bedrijventerreinen dimmen en uit in de nacht waar mogelijk.

D) Samenwerking

- a. Samen met andere lichtbroneigenaren in gesprek gaan om bewuster met licht om te gaan en het licht meer op elkaar af te stemmen;
- b. Participatie waar mogelijk en wenselijk;
- c. Integrale afstemming.

Actiepunten

Bovenstaande beleidsmatige keuzes resulteren in 2 actiepunten:

- a) Bewuster verlichten binnen de kom dan anno 2020;
- b) Bewuster verlichten in het buitengebied dan anno 2020.

H5. Communicatie

Zowel intern als extern willen we met elkaar in gesprek over waar licht wel en niet nodig is. Bij elk ontwerp wordt bekeken of het ontwerp zo gemaakt kan worden dat er geen licht als compenserende factor nodig is of dat het met bijvoorbeeld reflectie opgelost kan worden. We betrekken inwoners, verenigingen en het bedrijfsleven. Wat kan er wel en wat niet, wat moet er anders en wat kan er anders.

Zo stemmen we het licht in de openbare ruimte bewuster en beter af met als resultaat een kwalitatief duurzame en prettige leefomgeving voor iedereen.

Bij de start van het opstellen van het beleidsplan zijn de wijkplatforms, de jongerenraad, het college en de Raad mee naar buiten gegaan. Gezamenlijk is ervaren hoe het nu buiten is, waar een overdaad is en aanpassingen wenselijk zijn en waar verbeteringen mogelijk en wenselijk zijn. Regelmatig gaan we met de wijkplatforms en de jongerenraad in gesprek om vinger aan de pols te houden. Zeker bij grote veranderingen.

Aan de inwoners is via een online enquête gevraagd naar hun beleving van de openbare verlichting en de overige lichtbronnen in de gemeente. Deze vragenlijst wordt over 5 jaar weer voorgelegd.

Bij de start hebben we met de politie en ondernemersverenigingen (BIZ en BIK) om tafel gezeten om te bespreken wat hun visie is en welke zaken aandacht verdienen. Dit herhalen we regelmatig zodat we een goede afstemming houden.

H6. Beheersmatige uitgangspunten

Qua beheersmatige uitgangspunten stellen we voor om de onderstaande punten aan te houden:

6.1 Technische levensduur masten 40 jaar en armaturen 20 jaar

Een lantaarnpaal bestaat uit een mast (paal) en een kap (armatuur). De mast is vaak een stalen mast. Deze kan ongeveer 40 jaar blijven staan. Daar zit een armatuur op die gemiddeld 20 jaar mee kan gaan. We schaffen materialen aan die zo lang mogelijk mee gaan, zo duurzaam mogelijk zijn en waar mogelijk ook circulair zijn.

6.2 Uniformiteit

Het is belangrijk om zoveel mogelijk dezelfde masten en armaturen te hebben vanuit de beheerzijde. Zo hoeven er niet heel veel verschillende soorten op voorraad gehouden te worden en kan bij een schade alles sneller vervangen worden.

H7. Financiën

Met de huidige budgetten voor de openbare verlichting voor energie, onderhoud en vervanging, is de gemeente in staat om het vernieuwde areaal up-to-date te houden. In het contract met de aannemer die de vervanging van de verlichting in ledverlichting heeft gekregen, is het onderhoud van deze verlichting voor de komende jaren ook vastgelegd. Het is van belang dat er geen bezuinigingen plaatsvinden zodat er voldoende middelen beschikbaar zijn om vervangingen te kunnen doen. De te realiseren energiebesparing wordt ingezet in een investering in technieken zoals bijvoorbeeld sensoren waarmee het licht aan of feller kan branden als er iemand aankomt.

Voor het verwijderen van de verlichting in het buitengebied is afhankelijk van de gekozen snelheid een stimuleringsbudget nodig.